

بیماران ضربه به سر چه کسانی هستند

سر، شایع ترین محل وارد آمدن صدمه بوده و ضربه به سر، شایع ترین علت بستری و مرگ و میر ۴۰ تا ۵۰٪ بیماران تصادفی می باشد. شایع ترین نوع صدمات به سر را تصادفات رانندگی و سقوط از ارتفاعات تشکیل می دهد و همچنین تعداد زیادی که جان سالم به در می برند دچار عوارض ماندگار عصبی می شوند که با شناخت نوع صدمات احتمالی و برخورد صحیح و سریع با آنها می توان این عوارض را به طور چشم گیر کاهش داد. ۵۶٪ موارد مرگ و میر حاصل از ضربه به سر در اثر ضایعات موضعی و ۲۴٪ موارد دیگر ضایعات منتشره مغزی است.

شرح بیماری ضربه به سر: آسیب به سر عبارت است از ضربه به سر همراه یا بدون کاهش هوشیاری یا سایر علائم قابل مشاهده،

بسته به ماهیت ضربه: زخم های باز همراه با خونریزی و زخم های بسته با ایجاد خونریزی مخفی می باشد.

صدمات به سر به سه دسته تقسیم می شوند:

- ۱- آسیب به پوست سر
- ۲- شکستگی استخوان جمجمه
- ۳- صدمات نسج بافت مغز

علائم شایع

علائم ضربه به سر به گستردگی صدمه بستگی دارد ولی تورم در محل صدمه دلیلی بر وخامت صدمه نمی باشد. خواب آلودگی یا گیجی و منگی، تهوع و استفراغ مکرر تاری دید، اشکال در صحبت کردن، ضعف عضلانی، هم اندازه نبودن مردمک ها، کاهش هوشیاری موقت یا طولانی، فراموشی، تحریک پذیری، سردرد و خونریزی از بینی و گوش از علائم شایع ضربه مغزی است.

علل ایجاد ضربه به سر

تصادفات رانندگی، سقوط از ارتفاع، اصابت گلوله یا اجسام نوک تیز، زمین خوردن، تصادف اجسام سنگین به سر

عوامل افزایش دهنده خطر در صدمه به سر

مصرف الکل و داروهای روان گردان، موتورسواری یا دوچرخه سواری بدون کلاه ایمنی، ورزش های خطرناک مثل بوکس، اختلالات صرع و تشنج، عدم استفاده از کمربند ایمنی در هنگام رانندگی، در صورت مصرف داروهای خواب آور در هنگام رانندگی

روش های تشخیصی

از روی علائم ظاهری بیمار که در علائم شایع ذکر شد، شکستگی های جمجمه از روی گرافی ساده سر گرفته شده تشخیص داده می شود. انجام سی تی اسکن یا

تصویر گرافی سه بعدی مغز که خونریزی های داخل مغز را نشان می دهد.

عوارض ایجاد شده به دنبال صدمه به سر عبارتند از:

خونریزی های مغزی، تورم در بافت مغز، تکان مغزی، تشنج مغزی، تشنج، شکستگی استخوان جمجمه، عفونت در بافت مغز محل پارگی پوست یا شکستگی استخوان

روش درمان

۱. تحت نظر گرفتن بیماران تروما به سر به مدت ۲۴ ساعت در صدماتی که علائم شدید دارند.

۲. در صورت صدمات خفیف با تشخیص پزشک، بیمار به منزل فرستاده شده و آموزش های علائم هشدار به بیمار و همراهان داده می شود تا در صورت بروز علائم، مجدداً به اورژانس مراجعه کنند.

علائم هشدار شامل:

- ۱- خواب آلودگی شدید و منگی غیرطبیعی
- ۲- در صورتی که بیمار از خواب بیدار نشود
- ۳- استفراغ های مکرر
- ۴- تار شدن بینایی
- ۵- تشنج
- ۶- خونریزی یا تراوش مایع شفاف از بینی و گوش ها
- ۷- سردرد شدید و مداوم که به استامینوفن جواب ندهد.

دانشگاه علوم پزشکی، وزارت بهداشتی درمانی و پزشکی

مرکز آموزشی، پژوهشی و درمانی رازی

آموزش به بیمار ضربه مغزی آموزش پس از ترخیص

واحد آموزش سلامت

لباسهای تنگ که بر بدن فشار وارد میاورند را باز کنید. هر نوع اسباب و اساسیه که در منزل ممکن است هنگام بروز تشنج به بیمار آسیب برساند را رد کنید. برای کاهش احتمال گازگرفتگی زبان و لبها از یک وسیله نرم برای بین دندانها استفاده کنید. هرگز سعی نکنید تا فک های بیمار را که در اثر اسپاسم بهم فشرده شده اند به زور باز کنید و چیزی بین آنها قرار دهید، نتیجه چنین عملی می تواند شکستن دندانها و آسیب دیدگی زبان و لبها شود. هیچ کوششی در جهت مهار یا محدود کردن حرکات بیمار در خلال تشنج نباید صورت گیرد. در صورت امکان بیمار را به یک پهلو خوابانده و سر وی را اندکی به طرف جلو خم نمایید تا زبان به سمت جلو متمایل شود.

نکته مهم در رابطه با رژیم غذایی:

اگر شما داروی ضدصرع فنوباریتال، فنی توئین یا پیریمیدون استفاده می کنید، حتما مکمل ویتامین D را مصرف کنید تا موجب نرمی و شکنندگی استخوان هایتان نشود. تا زمانی که تشخیص قطعی نشده است، نباید هیچگونه دارویی به فرد داد و بیمار باید تا زمانی که خطر رفع نشده است، در رختخواب استراحت کند. اگر پس از وارد شدن ضربه به سر، شاهد بروز علائمی مثل حالت تهوع، سردرد و تپش قلب شدید، سریعا به پزشک متخصص مغز و اعصاب مراجعه کنید.

در صورت داشتن هرگونه سؤال یا مشکل در مراقبت از خود، می توانید با شماره تلفن 056 31626213 در تمام ساعات روز تماس فرمایید و آموزشهای لازم را رایگان دریافت نمایید.

منبع:

برونر سودارث، مغز و اعصاب و عروق، ۲۰۰۹

قابل توجه: خونریزی از بینی، کبودی دور چشم ها و یا در پشت گوش ها از علائم شکستگی قاعده جمجمه است.

مراقبتهای لازم برای بیماران ضربه به سر در منزل:

داشتن استراحت لازم و کافی براساس دستور پزشک، بالا بردن زیر سر با زاویه ۳۰ درجه با خط افق در منزل بهتر است رعایت گردد. از مصرف غذاهای سنگین در چند روز اول خودداری شود، داروهای داده شده در زمان مناسب به طور منظم استفاده شود، از انجام ورزش های سنگین که احتمال ضربه به سر را افزایش می دهد، تا ۲ هفته خودداری شود.

در صورتی که بخیه روی پوست سر دارند، حداکثر ۱ روز درمیان، پانسمان تعویض، پس از ۷ روز بخیه ها کشیده شود. حداکثر پس از ۱۵-۱۰ روز بیماران با صدمات شدید به سر، جهت درمان، نیاز به بستری در بخش مراقبتهای ویژه مغز و اعصاب بیمارستان دارند؛ جهت درمان بعضی از خونریزی های مغزی نیاز به اعمال جراحی و تخلیه لخته می باشد و تعداد زیادی از این بیماران مدتهای طولانی نیاز به مراقبتهای حمایتی و ویژه در مراکز درمانی دارند و برای ادامه حیات در منزل، نیاز به آموزش از طرف سیستم و پرسنل درمان به همراهان این بیماران باید برآورده گردد.

مراقبت در خلال مدت تشنج:

اطراف بیمار را خلوت کنید،

وی را از دید افراد کنجکاو دور نگاه دارید.

در صورت امکان، بیمار را روی زمین قرار دهید. سر را با استفاده از یک بالش محافظت نموده و از بروز آسیب پیشگیری نمایید.